

Digitaliseret af / Digitised by

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
THE ROYAL LIBRARY

København / Copenhagen

Titel: Beretning afgivet af Venstres Udvalg vedrørende Næringslovgivningen

Ophav:

Ressourcetype:

Ressourcetype:

Oprindelsesdato: 1946

Emne:Partiprogram, partiprogrammer, program

Opstilling: DA-småtryk. Politik 8

Relateret:

Relateret:

Copyright: Billedet er muligvis beskyttet af loven om ophavsret

[Beretning afgivet af Venstres Udvalg vedrørende Næringslovgivningen](#) 3

[Beretning afgivet af Venstres Udvalg vedrørende Næringslovgivningen](#) 4

[Beretning afgivet af Venstres Udvalg vedrørende Næringslovgivningen](#) 5

[Beretning afgivet af Venstres Udvalg vedrørende Næringslovgivningen](#) 6

[Beretning afgivet af Venstres Udvalg vedrørende Næringslovgivningen](#) 7

[Beretning afgivet af Venstres Udvalg vedrørende Næringslovgivningen](#) 8

[Beretning afgivet af Venstres Udvalg vedrørende Næringslovgivningen](#) 9

Beretning

afgivet af Venstres Udvalg

vedrørende Næringslovgivningen

Udvalget har bestaaet af Folketingsmændene Vagn Bro, Otto Himmelstrup, Arnth Jensen, Harald Petersen samt Landstingsmændene Axel M. Bjerre og Jens Jensen. Vagn Bro fungerede som Formand.

Udvalget har holdt en Række Møder og bl. a. ført Forhandlinger med følgende særlig i Sagen interesserede: Formanden for Fællesrepræsentationen for Dansk Industri og Haandværk, Murermester Rasmus Sørensen, Roskilde, Redaktør Asger Karstensen, Direktør Axel Kristensen og Grosserer Anker Lau.

Udvalget maa finde, at Opgaven har været ret vanskelig, thi stiller man sig i videst mulig Grad paa den egentlige Næringsfrihed, opnaar man maaske det modsatte af, hvad man tilstræber, nemlig: *at beskytte og styrke den store Mellemstand af Haandværkere, Handlende og dertil hørende.*

Vi maa derfor mene, ikke mindst som hele Samhandelen og Økonomien former sig nu, at det sikkert maa være det retteste, at vi i alt væsentligt beholder vort Programs Afsnit om Erhvervs- og Handelspolitik, specielt Stykket om Foranstaltninger til Fremme af Erhvervslivet. Vi henviser i saa Henseende til de Punkter i Programmet af 16. September 1938, der vedrører vort Omraade, nemlig Punkterne 5

og 6 Pag 4 og Punkt 7 paa Pag 5 samt Punkterne 1—4 Pag 6 og Punkt 5 Pag 7.

Naar vi da paa Grundlag af disse Programpunkter — der som Generalpunkter i alt væsentligt har deres Betydning endnu i Dag — vil søge at sikre, udforme og højne Mellemstanden indenfor Haandværket — og det har da Interesse at bemærke, at man ved en Bearbejdning af det statistiske Materiale i den sidst foretagne Erhvervs-tælling kommer til følgende Resultat:

Industrivirksomheder 12,000 med ca. 240,000 Arbejdere,

Haandværksvirksomheder 92,000 med ca. 222,000 Arbejdere,

vil der være flere Hensyn at tage. Et af disse Hensyn vil være at tilsikre det selvstændige Haandværk *Mesternavnet*. At der fra liberalistisk Side kan anføres adskiligt herimod, er os ganske klart. Den lille ufaglærte Haandværker, der har lært sig selv op og frem til sin Gerning, der maa ske udfylder en Plads paa hans Egn, vil vel i Fremtiden forsvinde, men dels tyder meget paa, at han vil dette alligevel, dels bør der selvsagt skabes et Fristed for de nuværende Udøvere, der ikke kan opnaa *Mesternavnet*, i en Overgangsbestemmelse. Men vi tror, at hvis Venstre kraftigt og klart siger, at dette vigtige Led i Produktionen: *Haandværket*, ikke skal bestaa af

et tilfældigt Skrabsammen af alle mulige, men skal være en anset Produktionsgren, der har sine Rettigheder, saa de langt bedre kan haandhæve deres Synspunkter i individualistisk Retning, f. Eks. i Modsætning til Industrien, vilde dette være klogt og rigtigt.

Samtidig hermed bør det overvejes, om der ikke til den samme Styrkelse af de paa-gældende indenfor hvert Amt skulde være en *Konsulent i Bogføring og Kalkulation*. Herimod kan der ingen saglige Modsynspunkter anføres. Naar Landbo- og Husmandsforeninger er naaet saa langt frem, som sket, skyldes det vel ikke mindst hele Konsulentvirksomheden.

Som Haandværkets videnskabelige Esse fungerer jo i nogen Maade *Teknologisk Institut*. Der er med Støtte af den driftige jydsk Hovedstad paabegyndt et jydsk teknologisk Institut, om hvis Virksomhed Udvalget dog ikke tør udtale sig. For Rejsningen af et virkeligt jydsk Institut udtaler Udvalget sin Sympati, men om Formen skal være et Annex til Teknologisk Institut i København eller et selvstændigt Institut, skal man lade staa hen. Man henviser iøvrigt til Bilaget.

Hele *Eksportspørgsmaalet* for Haandværket burde ogsaa saavel i vort Program som i Marken tages op til Behandling med Støtte ikke alene til Materiel og Maskiner, men ogsaa til selve Eksporten. Om hele dette Problem udtalte Hr. Rasmus Sørensen sig i Udvalget i korte Træk saaledes: Da der i 1935 var 12,000 Industrivirksomheder med ca. 240,000 Arbejdere, medens der var 92,000 Haandværksvirksomheder med 220,000 Arbejdere, vil man se, at beskæftigelsesmæssigt betyder Haandværket mere end Industrien (altsaa paa daværende Tidspunkt, og der er vist ikke sket store Ændringer), naar man tager Virksomhedernes Ledere med. Derimod er Produktionsværdien for Industrien betydelig større end Haandværkets, og i Særdeleshed naar der er Tale om Eksportværdien. Denne har hidtil kun haft meget ringe Betydning for Haandværket. Derfor har

Fællesrepræsentationen taget Eksportspørgsmaalet for Haandværket op til Behandling og vil søge at skaffe Muligheder for en Fremstilling af Haandværkets Frembringelser med Eksport for Øje. Det svenske Haandværk, hvormed det danske samarbejder, havde før Krigen søgt gennemført en Rationalisering paa den Maade, at en Del mindre Virksomheder, saavel indenfor Haandværket som den mindre Industri, havde gennemført en Standardfremstilling af enkelte Dele, f. Eks. indenfor Automobilindustrien, saaledes at de forskellige Dele fremstilledes paa mindre Værksteder, for endelig at blive samlede og færdigmonterede paa større Samlerfabriker, noget lignende som de amerikanske Selskaber havde paabegyndt i Sverige før den nuværende Krig, blot med den Forskel, at de forskellige Dele fremstilledes paa store Fabriker i Amerika.

Det, som altsaa dansk Haandværk efter Hr. Rasmus Sørensens Mening vil forsøge, er at skabe en Eksport for Haandværket ved bl. a. Standardfremstilling af enkelte Dele af Varer paa mindre Virksomheder, hvor Haandværkernes personlige Indsats betyder en Del ved Fremstillingen, og derefter samle de forskellige Dele paa en Samlerfabrik under Haandværket eller ogsaa i Samarbejde med Industrien. Paa samme Linie arbejder det svenske Haandværk; om det er naaet videre end det danske, er maaske tvivlsomt udover, at det har Erfaringen fra den svenske Automobilindustri at bygge paa. Man kan ogsaa her henvise til, at den elektriske Kraft gør det muligt at udstykke visse Fabriker, saaledes at enkelte Led fabrikeres i smaa Specialværksteder med en enkelt eller faa Medhjælpere. Et Eksempel herpaa er eller var den schweiziske Urindustri med en meget stærk Decentralisation samlet om enkelte Samlefabriker eller Værksteder.

Naar dansk Haandværk ogsaa ønsker at gaa denne Vej, er det, fordi det mener, at de stærke Industrialiseringer er en Fare for et Samfund og giver Anledning baade til politisk og økonomisk Uro. Hvis man

derimod kan bevare de smaa og mellemstore Virksomheder, vil Sandsynligheden for politisk Ro og Orden være større. Her-til kan Udvalget ganske slutte sig.

Og Udvalget skal i det hele udtale, at efter dettes Mening er Spørgsmaalet om Middelstandens fortsatte Bestaaen og Trivsel ikke alene af stor Betydning for Venstre, men af vital Betydning for Nationen. Mellemstanden betyder i afgørende Stunder Marven i Folket, og Mellemstanden vil altid være en væsentlig Modfaktor baade imod Højfinansens og imod socialistiske Eksperimenter fra anden Side.

Udvalget er i det hele af den Opfattelse, at Venstres Politik paa det her omhandlede Omraade i videst mulig Udstrækning maa tage Sigte paa saadanne Foranstaltninger, hvis Formaal er at bevare den selvstændige Mellemstand, der trues paa den ene Side af den moderne Højkapitalisme gennem dens Erhvervsform: den koncentrerede Bedrift, paa den anden Side af de socialistiske Krav om Statsdrift. Det er nemlig Udvalgets Opfattelse, at der herpaa kan bygges en Politik, der har Bærekraft ind i Fremtiden. Dette gælder ikke alene for en rent talmæssig Betragtning af Forholdet, saaledes som det ovenfor er vist ved de fremførte Taldata fra den sidst foreliggende Erhvervstælling for Haandværkets Vedkommende — og tilsvarende Data kan fremskaffes for Handelens Vedkommende — men det gælder ogsaa, naar Sagen anskues fra Samfundets almene Synspunkt. Det er nemlig efter Udvalgets Opfattelse altid en Lykke for et Samfund, at det er stærkt i Midten, idet der alene herved skabes en Modvægt baade mod Højfinansens og mod socialistisk-kommunistiske Eksperimenter; thi kun herved kan en rolig, fremadskridende Udvikling i Virkeligheden sikres. Det er i Modsætning hertil en Ulykke, naar et Samfund er svagt i Midten, og Udvalget maa derfor hævde, at det er god bevarende Samfundspolitik at værne Mellemstanden baade i By og paa Land.

En Politik, der svækker Mellemstanden, giver nemlig Plads for en revolutionær Udvikling, hvad der findes talrige historiske Eksempler paa. Udvalget kan derfor ikke noksom understrege Betydningen af, om Venstre i højere Grad end hidtil kunde blive det Parti, der repræsenterer den samfundsbevarende Mellemstand ogsaa i Byerne.

— — —

Endelig skal Udvalget paapege, at adskilligt tyder paa, at man i de senere Aar — vel nok ogsaa under Paavirkning af Krigssituationen — er kommet længere ud i Retning af at holde Udsalgsstederne, af hvad Art nævnes kan, lukkede, end gavnligt er for Forbrugerne. En saadan Politik stemmer dels ikke med en „Retsstatspolitik“, thi den beforder Bagdørshandelen og alle dennes Skavanker, men en saadan Politik er ej heller til Gunst for den Vekselvirkning, der nødvendigvis maa være mellem et arbejdsomt Folks enkelte Klasser.

Selvsagt bør der vises Respekt for Personalets Interesser, men Forbrugerne er dog Grundlaget for alle disse „Boder“, og deres Interesser bør ikke stilles i Skyggen.

Udvalget mener ogsaa, at Industri- og Handelsvirksomheder bør stilles lige i Henseende til Antal af Udsalgssteder inden for samme Kommune.

Et andet Spørgsmaal indenfor Handelen er Problemet med Hensyn til *Antagelse af Lærlinge*, idet der hos mange mindre Købmænd er en stigende Tendens til at drive Forretningen ved Hjælp af Lærlinge, der i samme Øjeblik, de bliver udlærte, afskediges, hvorefter de enten har spildt Læreaarene eller søger at nedsætte sig paa Steder, hvor der ikke er Brug for en ny Forretning. Formentlig kommer man ikke uden om visse regulerende Bestemmelser.

Spørgsmaalet om Kooperationernes Stilling til Næringsproblemerne maa vi henvise til et andet af Partiets nedsat Udvalg.

København, den 15. August 1945.

BILAG

Herr Folketingsmand O. Himmelstrup.

I Henhold til vor Telefonsamtale i Dag skal jeg give Dem følgende Oplysninger om „Jydsk Teknologisk Institut“:

Det er en Institution, som ikke har nogen Tilknytning til nærværende Teknologisk Institut.

Institutionen er oprettet paa Initiativ af en Række Haandværkere i Jylland med Aarhus Haandværkerforening i Spidsen.

Formaalet med Oprettelsen af dette særlige Institut, hvis Opgaver iøvrigt skulde være de samme som vort Instituts, nemlig at afholde Fagkursus for Haandværksmestre og Svende samt at drive Forsøgs- og Raadgivningsvirksomhed for Haandværk og Industri, var det at sikre Jyderne alle disse Goder i lige saa fuldt Maal som Øboerne, specielt Sjællænderne.

Teknologisk Institut (altsaa det herværende) hævder heroverfor, at der i Øjeblikket ikke er Brug for at oprette et nyt stort Centralinstitut af samme Art som Instituttet. Dette har altid været en *Landsinstitution*, og det er urigtigt, naar det hævdes, at Jyderne er forfordelt med Hensyn til Deltagelse i Kursus.

For det første har Instituttet lige siden sin Oprettelse i 1906 afholdt et stigende Antal Dagkursus, der søges af Haandværksmestre og Svende fra hele Landet, og af disse Elever kan man regne med, at Halvdelen er fra København og den anden Halvdel nogenlunde ligeligt fordelt mellem Østifterne og Jylland, men *desforuden* har Instituttet *netop for at bringe Værkstedundervisningen ud* til de mange Haandværker-Mestre og Svende, hvis Forhold ikke tillader dem langvarig Fraværelse fra Arbejdet derhjemme, ogsaa afholdt Undervisning ude rundt om i Landet.

Dette er sket dels gennem Instituttets saakaldte ambulante Provins-skole, der i Aar har virket i 25 Aar ved Afholdelse af ambulante Værkstedskursus, afholdt for en Række Fag som f. Eks. Smede, Snedkere, Malere, Elektrikere, Bagere m. fl., efterhaanden i alle Danmarks Byer, dels — i de sidste 5 Aar tillige gennem Instituttets Oprettelse og Administration af en landsomfattende Skole for Arbejdsmænd — Arbejdsteknisk

Skole, der udenfor København har Afdelinger i 20 Byer i Jylland og 21 Byer i Østifterne, altsaa saa nær som muligt ligeligt fordelt mellem Jylland og Østifterne.

For den førstnævnte ambulante Provinsskoles Vedkommende kan anføres, at den gennem de 25 Aar ialt har givet Undervisning til omkring 33,000 Elever i 2,190,000 Elevtimer, og heraf falder ca. 65 % paa Jylland.

I de sidste Aar har Provinsskolen undervist aarligt ca. 3000 Elever med omkring 100,000 Elevtimer, og Jyllands Andel heri er som nævnt ca. 65 %, i Aar maaske kun 60 %, da Undervisningsmulighederne i mange jyske Byer var stærkt forringet.

Vi mener hermed at have dokumenteret, at Jyderne ikke i nogen Maade er blevet forfordelt. Noget helt andet er, at vi i høj Grad mener, at der er al mulig Grund til at søge at bringe Undervisning *ud til langt videre Kredse* af Haandværksmestre og Svende, men dette naas netop ikke ved at skabe et nyt Centralinstitut, men derimod ved en vidtgaaende Spredning af Kursussteder rundt om i Landet, beregnet paa Elever fra et Opland med en Radius af ca. 20 km. Indenfor den Omkreds kan Eleverne naa frem og tilbage til Undervisningen, *som derved kan gives som Aftenskursus*, hvilket er af stor Betydning, da Eleverne derved kan bevare deres daglige Arbejde og Arbejdsløn, og ikke have Udgifter til at bo udenfor Hjemmet i Kursustiden.

Det er nemlig ikke saa meget Rejsepengene, der afholder Eleverne fra at komme til Dagkursus, men derimod Fraværelsen hjemmefra og Tabet af Dagløn, og det bliver ikke mindre, fordi Undervisningen foregaar i Aarhus.

Oprettelsen rundt om i Landet af en Række Værkstedlokaler, forsynet med visse almene Installationer for elektrisk Lys, Kraft og Varme og evt. Ventilation, der er egnede til Opstilling af Specialmaskiner og Undervisningsmateriel, vil være den Vej, ad hvilken der kan ydes danske Haandværkere og Arbejdere Hjælp til teknisk Dygtiggørelse.

Idet Maskinerne og Materiellet kan forsendes fra Sted til Sted, vil *dette kunne udnyttes* til Gavn for Kursusenes Økonomi. Udenfor København vil der højst være et Par Byer med Oplande her i Danmark, der kan levere Elevmateriale nok til fuldt ud at kunne udnytte f. Eks. det Udstyr af Undervisningsmateriel, der hører med til et 2 Ugers Lysbuesvejsekursus for et Elevhold paa 16 Elever, og som omfatter ialt ca. 10 Tons Gods til en Værdi af 35,000 Kr.

Mange Steder her i Landet er der aarligt Brug for Uddannelse af Svejser, men ikke mange Steder for mere end ca. 16 Elever om Aaret.

Hvis Materiellet ikke udnyttes ambulant, vilde det fordyre Undervisningen ganske unødigt.

Jeg haaber, de ovennævnte Bemærkninger er tilstrækkeligt til at belyse Spørgsmaalet i Relation til Undervisningsvirksomheden.

For Fuldstændighedens Skyld skal jeg blot anføre, at ingen selvfølgelig vil bestride, at Aarhus med Opland kan have Brug for Undervisnings-

værksteder, samt at man eventuelt til visse Fag har stedlige Elever nok til at bære permanente Undervisningsværksteder og altsaa undvære den ambulante Hjælp, men alt dette hjælper jo ikke Haandværkeren f. Eks. i Holstebro eller Sønderjylland.

Skal han endelig til Kursus *udenfor* Hjemstavn, er det kun Forskellen i Billetpriserne til København eller Aarhus, der kan være at tage i Betragtning, og da vil det oftest vise sig fordelagtigst for ham at tage til København.

Med Hensyn til Teknologisk Instituts andet store Arbejdsfelt: Konsultationen og den dermed uløseligt forbundne Opgave: Teknisk Forsøgs- og Forskningsarbejde med dertil knyttede mekaniske og kemiske Laboratorier, er Oprettelsen heraf, efter Instituttets Mening, endnu mindre paakrævet.

Konsultationsarbejdet, som det drives paa Instituttet, spænder efterhaanden over en meget stor Del af dansk Haandværks og Industris Arbejdsomraader, der genspejles i Instituttets forskellige fagtekniske Afdelinger og Underafdelinger, indenfor hvilke respektive Fags specielle Sagskundskab er repræsenteret baade ved teknisk-videnskabeligt og praktisk uddannede Fagfolk.

Hver af de omtalte Afdelinger har saaledes sine afgrænsede Arbejdsfelter, *men da de tekniske Spørgsmaal, som Teknikkens Udvikling stiller Erhvervenes Udøvere overfor, sjældent er saa enkle og ukomplicerede, at ikke Bistand og Impulser fra Forsøgs- og Laboratoriearbejde fra andre Fag* kan være direkte nødvendige og maaske endog af uanet Betydning, kalder Opgavernes Løsning som oftest paa *Samarbejdet* mellem flere af Afdelingerne.

Hovednerven i hele det Forsøgs- og Forskningsarbejde, som Instituttet har bygget op for en Række Specialfag, er *da netop dette, at der er skabt et Fællesskab mellem en Række Speciallaboratorier*, der hvert paa sit Omraade virker i nær Tilknytning til det praktiske Erhvervsliv, men som gennem det nævnte Fællesskab dels kan være i Stand til at give de enkelte foreliggende Spørgsmaal en mere alsidig Behandling, end enkeltstaaende Speciallaboratorier ellers vil kunne give, dels giver de gennem Aarene indsamlede Erfaringer øget Værdi.

En Spredning af dette Arbejde og ikke mindst en *Splittelse* af det *Fællesskab* under een Ledelse, hvorunder det er vokset frem gennem 39 Aars Arbejde, vil betyde en følelig Forringelse af Værdien af den Raadgivningsvirksomhed, som nu staar til Raadighed for dansk Haandværk og Industri.

Raadgivningsvirksomheden er efter sin Natur ikke stedbundet, idet det staar enhver dansk Haandværker og Industridrivende frit for skriftligt eller mundtlig at fremføre sin Forespørgsel, og Konsultationsvirksomheden er paa sin Side — takket være det af Staten ydede Tilskud til Haandværkskonsultationen — i Stand til mod et fast, meget ringe Vederlag fra Forespørgernes Side, naar det gøres nødvendigt, at yde Hjælpen gennem personlige Konsultationsbesøg i Forespørgerens Virksomhed, hvor end i Danmark den findes.

Beretning afgivet af Venstres Udvalg vedrørende Næringslovgivningen

Instituttet holder derfor paa, at medens den mundtlige Raadgivning, som naturligvis kan knytte sig til Værkstedsundervisningen gennem Elevernes Forespørgsel til de Lærere, de har haft og derfor kender, kan finde Sted overalt, hvor Værkstedsundervisning gives, bør Raadgivningsvirksomhed der medfører Forsøgs- og Forskningsarbejde, holdes koncentreret eet Sted, saaledes at kostbare Dubletter af Laboratorier m. m. undgaas.

Sluttelig kan jeg meddele, at Fællesrepræsentationen for dansk Haandværk og Industri i Øjeblikket søger at finde en Løsning paa de her omhandlede Spørgsmaal.

Jeg haaber hermed at have givet fyldige Oplysninger.

Ærbødigst

Preben Hempel,
Vicedirektør.

For oplysninger om ophavsret og brugerrettigheder, se venligst www.kb.dk

For information on copyright and user rights, please consult www.kb.dk